

Spis treści:

- Konferencja „Ogrodnictwo jutra - wyzwania i zagrożenia”
- 45-lecie pracy naukowo-badawczej prof. dr. hab. Józefa Nurzyńskiego
- Awanse i wyróżnienia
- Konkurs na najlepszą pracę magisterską
- Nowo przyjęci członkowie
- Odeszli od nas
- Informacje o działalności oddziałów
- Sprawozdania z konferencji, targów, seminariów i spotkań
- Inwazyjne rośliny ozdobne
- Planowane Konferencje

Szanowni Państwo

Z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia życzymy by czas tych pięknych Świąt upłynął w zdrowiu, spokoju, radości i refleksji w gronie rodzinnym, a Nowy 2010 Rok przyniósł szczęście i pomyślność w realizacji wszystkich zamierzeń.

Zarząd Główny PTNO i Redakcja

Konferencja „Ogrodnictwo jutra - wyzwania i zagrożenia”

Konferencja pod tym tytułem, która odbyła się 10. i 11. IX. b.r. została zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych i Wydział Ogrodniczy Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. Uczestnicy w liczbie 220 reprezentowali wszystkie uczelnie oraz wiele instytutów branżowych. W sesji plenarnej, prowadzonej przez prof. dr. hab. A. Libika wiodącymi zagadnieniami były odmiany modyfikowane genetycznie oraz prozdrowotne właściwości roślin ogrodniczych. O szansach i zagrożeniach odmian uzyskiwanych metodami bioinżynierii mówił dr. hab. Rafał Barański. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę, że środki masowego przekazu często wprowadzają społeczeństwo w nastrój sensacji i zagrożenia. W naszym kraju i wielu innych w Europie panuje sprzeciw wobec uprawy odmian genetycznie modyfikowanych. Obecnie takimi odmianami jest już zagospodarowane 8% gruntów rolnych na świecie w 13 milionach gospodarstw w 25 krajach, w których żyje ponad połowa ludności naszego globu. O potrzebie spożywania warzyw pod róż-

nyimi postaciami przypominała prof. dr. hab. Ewa Cieślik. Zawartość składników mineralnych w warzywach wynosi 0,5-2,5%, dużo jest także witamin (C, β -karotenu, B, K). Niektóre warzywa zawierają fitoncydy (czosnek, cebula, chrzan) i dużą ilość błonnika. Za najlepsze źródła antyoksydantów są uważane obecnie pomidory, czerwona papryka, cebula i czosnek. Dużą wagę przypisuje się zawartym w warzywach zapasowym węglowodanom - fruktanom. Mają one działanie obniżające poziom cukrów i lipidów w organizmie oraz zwiększają dostępność wapnia i magnezu. Prof. dr. hab. W. Breś przedstawił wpływ upraw bezglebowych na środowisko, wykazując negatywną rolę wycieku pożywek, a w efekcie wzrost zawartości fosforu, potasu i magnezu w warstwie gleby w pobliżu upraw bezglebowych róż szklarniowych do głębokości 100 cm. Wzrost zawartości azotu azotanowego występował bliżej powierzchni. Ważnym wnioskiem końcowym było stwierdzenie, że upraw bezglebowych z systemem otwartym fertygacji nie można zaliczyć do pro-

ekologicznych. Z dużym zainteresowaniem spotkał się referat prof. dr hab. J. Nowak: „Programy terapii ogrodniczej”. Dobry program terapeutyczny, aby spełnił swoją rolę powinien być dostosowany do potrzeb, zainteresowań i możliwości pacjentów. Dla osób starszych i chorych bardzo ważne jest poczucie bezpieczeństwa, zajęcia integrujące i możliwość aktywnego wypoczynku. Ogród dla dzieci powinien stanowić miejsce dla różnorodnej aktywności, być obszerny i urozmaicony. O powodzeniu takich zajęć stanowią małe grupy, wyraźne sprecyzowanie celu zajęć i zachęcanie do wspólnej pracy. Ciekawy referat na temat roli odmiany w produkcji owoców maliny i jeżyny wygłosił dr J. Danek, przedstawiając osiągnięcia ostatnich lat w tej dziedzinie.

Wystąpienia w formie referatowej podzielone były na trzy sekcje. Największe zainteresowanie wzbudziły „Ekologiczne aspekty produkcji ogrodniczej” prowadzone przez prof. dr hab. Andrzeja Komosę. Tematyka referatów dotyczyła w większości żywienia roślin i gleby: ekokompostów i szczepionek mikoryzowych w uprawie roślin ozdobnych, podłoża dla roślin ogrodniczych, porównania działania nawozów organicznych i mineralnych oraz wpływu formy, dawki i terminu nawożenia azotem. W sekcji „Rośliny ogrodnicze i zdrowie człowieka” prowadzonej przez prof. dr hab. Krystynę Elkner omawiano znaczenie ogrodnictwa dla różnych sfer życia człowieka. Przedstawiono znaczenie zieleni miejskiej dla dobrego samopoczucia i zwiększających się potrzeb społeczeństwa oraz wpływ agrotechniki na właściwości niektórych roślin. Postępy w hodowli roślin ogrodniczych zostały omówione w trzeciej sekcji tematycznej, prowadzonej przez

poszukiwanie dróg przeciwdziałania musi być przedmiotem naszej troski i odpowiedzialności”. Spośród prezentacji posterowych najliczniejszą grupę stanowiły tematy warzywnicze (43%), związane z roślinami ozdobnymi (27%), sadowniczymi (18%) oraz zagadnieniami hodowlanymi (12%). Wśród warzyw dominowały tematy związane z uprawą polową. Najwięcej doniesień dotyczyło ogórków, następnie marchwi, papryki i oberżyny. W tematyce posterów znalazły się także grzyby uprawne oraz rośliny zielarskie. Wiele miejsca poświęcono kształtowaniu warunków środowiska i ich modyfikacji w polu i pod osłonami. Obecny był także problem nawożenia oraz efekty stosowania biostymulatorów. U wielu gatunków porównywano odmiany, ich wartość użytkową, plonowanie w powiązaniu z metodami uprawy, w tym także z produkcją rozsady. Szeroko reprezentowana była problematyka ochrony roślin ogrodniczych przed chorobami i szkodnikami, głównie metodami biologicznymi. W aspekcie jakości roślin warzywnych dużo prac dotyczyło sposobu, postaci i form nawożenia na zawartość związków azotowych w kapuście czerwonej, pekińskiej, marchwi, buraku ćwikłowym i w mniej znanych roślinach. Inne prace były związane z niestandardowym nawożeniem tytanem i jodem. Kilka posterów prezentowało porównanie jakości warzyw i roślin przyprawowych wyprodukowanych metodami konwencjonalnymi, integrowanymi i ekologicznymi. W kilku innych przeprowadzono ocenę przetworów z papryki, pomidorów, ogórków i cukinii. Wśród prac dotyczących roślin zielarskich wyróżniały się

prof. dr hab. E. Żurawicza. W tej dziedzinie referaty dotyczyły porównania cech użytkowych i ozdobnych nowych odmian wybranych roślin (kapusty głowiastej białej, porzeczki czarnej, truskawki, cyprysika), konstrukcji mapy genetycznej dyni olbrzymiej, a także kiełkowania nasion fasoli oraz jabłoni.

Przedstawione 181 doniesień posterowych w dużej mierze nawiązało do tematu przewodniego Konferencji. Jak określił prof. dr hab. S. Cebula „przyszłość ogrodnictwa, pojawiające się ciągle trudności, a równocześnie

postery dotyczące aktywności antyoksydacyjnej bazylii, krwiściągu i lubczyku. Grzyby uprawne przedstawiono pod kątem plonowania, składu chemicznego oraz wpływu mikroklimatu. Wyniki badań z zakresu sadownictwa w największym stopniu dotyczyły jabłoni, obejmując problemy związane z podkładkami dla dwóch odmian 'Elise' i 'Rubin', architekturą systemu korzeniowego w warunkach stresu wodnego, zmniejszeniem nawożenia, oceną odmian odpornych na parcha i ich plonowania przy minimalnym stosowaniu fungicydów.

Pojedyncze postery uwzględniały pozostałe gatunki: gruszę w aspekcie podkładek, czereśnię - mikoryzy w produkcji podkładek oraz stosowania nawozów wieloskładnikowych, wiśnię - terminów formowania okulantów, śliwę - hodowli odmian odpornych na szarkę. Prace na temat krzewów jagodowych dotyczyły najczęściej truskawki - różnicowania pąków kwiatowych, podatności na werticiliozę, zawartości składników pokarmowych w owocach oraz wykorzystania hydrożeli. Przedstawiono także prace o odmianach deserowych porzeczki czarnej, drzewiastej formie borówki niskiej, podłożach w uprawie żurawiny. Winorośli poświęcono prace dotyczące jakości plonu i właściwości antyoksydacyjnych odmian uprawianych w Polsce oraz przydatności odmian

w różnych regionach Bułgarii. W zakresie roślin ozdobnych połowa posterów dotyczyła zagadnień dendrologicznych. Pozostałe opracowania skupiały się na bylinach, roślinach jednorocznych, uprawie pod osłonami oraz ochronie. Przedstawiono tylko dwa tematy z badań prowadzonych w warunkach *in vitro*. Pozostałe znalazły się w grupie prac hodowlanych, gdzie połowa dotyczyła roślin warzywnych - papryki, marchwi, ogórka, grochu i innych. Badano m. in. zmienność dziedziczenia cech plonotwórczych u papryki, kultury pylników u papryki i ogórka oraz wpływ pola magnetycznego na kiełkowanie nasion marchwi.

Dr hab. Piotr Siwek

45 - LECIE PRACY NAUKOWO - BADAWCZEJ PROF. DR. HAB. JÓZEFA NURZYŃSKIEGO

Prof. dr hab. Józef Nurzyński urodził się 12 stycznia 1939 r. w Nurzynie k. Łukowa. Studia na Wydz. Rolniczym WSR w Lublinie ukończył w 1964 r. Pracę magisterską wykonał w Katedrze Fizjologii Roślin, specjalizując się w zakresie mineralnego żywienia roślin. Po ukończeniu studiów odbył roczny staż w Pracowni Fizjologii Mineralnego

Żywienia Roślin IUNG w Puławach. Następnie w roku 1965 został zatrudniony na etacie asystenta naukowo-dydaktycznego w Katedrze Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodniczych, na organizującym się Wydziale Ogrodniczym. W roku 1970 obronił pracę doktorską, habilitował się w roku 1974, a w roku 1988 otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego.

45. letnia działalność naukowa prof. Józefa Nurzyńskiego ukierunkowana na początku przez wybitnych uczonych - Prof. dr Annę Mieczysławską i Prof. dr. Dzierżykręja Hulewicza, a następnie realizowana już samodzielnie, wiąże się nieprzerwanie z problematyką podstaw mineralnego żywienia i nawożenia roślin ogrodniczych. Szczególnie koncentruje się zaś nad badaniem roli mikroelementów na plony roślin warzywnych, oddziaływaniem poszczególnych składników pokarmowych w czasie ich pobierania, doborem i znaczeniem nawozów potasowych w uprawie roślin, znaczeniem chloru w utrzymywaniu równowagi jonowej w roślinach, dynamiką zmian zawartości składników pokarmowych w liściach drzew owocowych stanowiącą podstawę diagnozowania potrzeb nawozowych, wykorzystaniem podłoży ekologicznych do uprawy pomidora w szklarni. We wszystkich pracach badawczych prof. Józefa Nurzyńskiego czołową pozycję stanowią czynniki jakości plonów.

Czterdziestopięcioletni okres pracy naukowej prof. Józefa Nurzyńskiego wieńczy Jego dorobek publikacyjny obejmujący 120 pozycji, w tym 63 oryginalne prace twór-

cze. Stanowi on cenny wkład do specjalistycznej literatury ogrodniczej, a osiągnięcia naukowe stawiają Profesora w rzędzie uznanych specjalistów w dziedzinie nawożenia roślin ogrodniczych.

Za osiągnięcia dydaktyczne został wyróżniony nagrodą Ministra II stopnia (1980) oraz trzykrotnie (w latach 1979, 1980, 1986) przyznaniem przez studentów dyplomu „*Homo Didacticus*”.

W zakresie kształcenia kadry naukowej dorobek prof. Józefa Nurzyńskiego obejmuje promotorstwo 5 zakończonych przewodów doktorskich, opracowanie 30 recenzji prac doktorskich, 21 rozpraw habilitacyjnych i 22 ocen dorobku naukowego na tytuł lub stanowisko profesora. Pod Jego kierunkiem 105 magistrantów wykonało prace dyplomowe.

Prof. Józef Nurzyński od początku swojej pracy zawodowej znany jest społeczności akademickiej jako aktywny członek wielu Komisji Wydziałowych i Senackich macierzystej Uczelni, m.in. Komisji ds. Aparatury, Dydaktycznej, ds. Praktyk Studenckich i ds. Kadr. Od roku 1976 pełni funkcję kierownika Katedry Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodniczych. W latach 1978-1981 sprawował funkcję prodziekana, a następnie przez dwie kadencje, w latach 1981-1987 był dziekanem Wydziału Ogrodniczego. W latach 1990-1996 (dwie kadencje) pełnił funkcję rektora Akademii Rolniczej. Uznanie cieszy się także poza Uczelnią, o czym świadczy wybór w roku 1986 na członka Komitetu Nauk Ogrodniczych PAN. Przez trzy kadencje pełnił funkcję przewodniczącego Sekcji „Podłoża i Nawożenie”, a obecnie jest wiceprzewodniczącym tego Komitetu. W okresie pełnienia funkcji rektora obdarzono Go też zaszczytem przewodniczenia Kolegium Rektorów Polskich Akademii Rolniczych. Był członkiem Rady Naukowej Instytutu Agrofizyki PAN, Rady Programowej Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli. Jest członkiem licznych towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Towarzystwa Nauk Agrotechnicznych, Między-

narodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych. W latach 1987-1995 pełnił funkcję V-ce Prezesa Lubelskiego Oddziału PTNO.

Dotychczasowa aktywna praca prof. Józefa Nurzyńskiego została wyróżniona Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem

Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Krzyżem „*Pro Ecclesia et Pontifica*” nadanym przez Papieża Jana Pawła II. Profesor jest także laureatem wielu innych odznaczeń oraz nagród Ministra.

Prof. dr hab. Tadeusz Kęsik

Awanse i wyróżnienia

Tytuł naukowy profesora uzyskali:

dr hab. Anna Golcz, prof. nadzw., dr hab. Roman Hołubowicz, prof. nadzw. i dr hab. Barbara Szpakowska prof. nadzw. z UP w Poznaniu.

Stanowisko profesora nadzwyczajnego uzyskali:

dr hab. Jolanta Floryszak-Wieczorek, dr hab. Marek Siwulski i dr hab. Stanisława Szczepaniak z UP w Poznaniu; dr hab. Janina Gajc-Wolska SGGW w Warszawie; dr hab. Ireneusz Sosna z UP we Wrocławiu.

Stopień doktora habilitowanego uzyskali:

dr inż. Rafał Barański, dr inż. Dariusz Grzebelus i dr inż. Elżbieta Wojciechowicz - Żytko z UR w Krakowie; dr Leszek Bednorz, dr Hanna Dorna, dr Agnieszka Krzyżmińska, dr Iwona Morkunas i dr Piotr Zydlik z UP w Poznaniu; dr Dariusz Wrona z SGGW w Warszawie; dr Stanisław Pluta z ISK w Skierniewicach.

Stopień doktora uzyskali:

mgr inż. Katarzyna Rubinowska z UP w Lublinie; mgr inż. Ilona Sprzączka i mgr inż. Agnieszka Witek - słuchaczki Studiów Doktoranckich UP w Lublinie; mgr inż. Piotr Zakrzewski z UP w Poznaniu, mgr inż. Paweł Adler, mgr inż. Piotr Czuchaj, mgr inż. Jacek Glonek, mgr inż. Joanna Murawska, mgr inż. Katarzyna Pawłowska, mgr inż. Marcin Zachwieja, mgr inż. Michał Krzyżaniak i mgr inż. Małgorzata Nowak-Sowińska - słuchacze Studiów Doktoranckich UP w Poznaniu; mgr inż. Dorota Łabanowska-Bury z IW w Skierniewicach; mgr inż. Agnieszka Wojtania z ISK w Skierniewicach; mgr inż. Kamila Czerniak z UP we Wrocławiu.

Medalem Komisji Edukacji Narodowej zostali wyróżnieni:

dr hab. Marzena Błażewicz-Woźniak UP w Lublinie; dr Małgorzata Frazik-Adamczyk, dr hab. Tadeusz Kobyłko prof. UR i dr hab. Irena Łuczak prof. UR z Krakowa.

Medal Złoty za Długoletnią Służbę otrzymali:

dr hab. Jolanta Napiórkowska-Kowalik, prof. nadzw., mgr inż. Joanna Czernaś i mgr Małgorzata Wróblewska z UP w Lublinie;

dr hab. Monika Małodobry prof. UR, prof. dr hab. Małgorzata Poniedziałek i prof. dr hab. Andrzej Wnuk z UR w Krakowie.

Medal Srebrny za Długoletnią Służbę otrzymali:

dr inż. Jacek Gawroński z UP w Lublinie; dr hab. Elżbieta Wojciechowicz-Żytko z UR w Krakowie; dr hab. Marek Bunalski i dr hab. Hanna Piekarska-Bońicka z UP w Poznaniu.

Medal Brązowy za Długoletnią Służbę otrzymali:

dr hab. Rafał Barański i dr hab. Dariusz Grzebelus z UR w Krakowie; mgr Regina Gembiak z UP w Poznaniu.

Medal „*Academia Rerum Rusticarum Posnaniensis*” otrzymał:

prof. dr hab. Tadeusz Baranowski z UP w Poznaniu.

Medal zasłużony dla Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu otrzymali:

prof. dr hab. Tadeusz Hołubowicz, prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski, prof. dr hab. Zenon Krzywański i prof. dr hab. Eugeniusz Pacholak z UP w Poznaniu.

Odznaką honorową Zasłużony dla Rolnictwa został wyróżniony:

prof. dr hab. Andrzej Libik z UR w Krakowie.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi mianował na członków rad naukowych instytutów branżowych:

- RN Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach - prof. dr hab. Kazimierza Tomalę;
- RN Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach - prof. dr hab. Eugeniusza Kołotę (wiceprzewodniczący), prof. dr hab. Wandę Wadas i dr. hab. Marka Gajewskiego, prof. SGGW.

Gratulujemy!

VI Konkurs na najlepszą pracę magisterską

Na posiedzeniu Zarządu Głównego w dniu 19.11.b.r. zostały zatwierdzone wyniki Konkursu na najlepszą pracę magisterską. We wszystkich Oddziałach PTNO na tegoroczny konkurs wpłynęły łącznie 24 prace magisterskie. Wybrano i nagrodzono 7 prac z 6 Oddziałów:

Oddział Warszawski - mgr inż. Kajetan Dzierżanowski - „Ocena przydatności wybranych gatunków roślin drzewiastych do fitoremediacji powietrza z mikrocząsteczek” - promotor prof. dr hab. Stanisław W. Gawroński,

Oddział Lubelski - mgr inż. Joanna Wójcik - „Rewaloryzacja założenia dworsko-parkowego w Bełżycach” - promotor dr hab. Krystyna Pudelska,

Oddział Wrocławski - mgr inż. Michał Drewniak - „Metody zwalczania chwastów w czasie produkcji rozsady pora w tunelu foliowym” - promotor prof. dr hab. Eugeniusz Kołota,

Oddział Szczeciński - mgr inż. Paulina Smater - „Porównanie wzrostu, plonowania oraz jakości owoców

pięciu odmian jagody kamczackiej (*Lonicera caerulea*) oraz wpływ zastosowanych biostymulatorów na krzewy odmiany 'Czarna'” - promotor dr inż. Ireneusz Ochmian,

Oddział Poznański - mgr inż. Tomasz Dylewski „Wpływ podkładki i formy korony na wzrost, plon, jakość oraz zdolność przechowalniczą odmian grusz” - promotor dr inż. Grzegorz Łysiak,

Oddział Krakowski - mgr inż. Izabela Kędra - „Wybrane ogrody przyklasztorne - historia i analiza kompozycji” - promotor prof. dr hab. Anna Bach i mgr inż. Monika Kwiatkowska - „Odwirusowanie pędów czereśni metodą termoterapii *in vitro* oraz określenie wpływu wirusa PNRSV na procesy morfogenezy w kulturach tkankowych” - promotor dr inż. Ewa Dziedzic.

Wszystkim wyróżnionym autorom oraz ich promotorom serdecznie gratulujemy.

dr hab. Piotr Siwek

Nowo przyjęci członkowie

Oddział lubelski:

prof. dr hab. Bohdan Dobrzański - Kierownik Katedry Sadownictwa UP w Lublinie;

dr Elżbieta Kaczmarska - adiunkt w Katedrze Genetyki i Hodowli Roślin UP w Lublinie

mgr inż. Bartłomiej Borowski - doktorant w Katedrze Warzywnictwa i Roślin Leczniczych UP w Lublinie;

mgr inż. Agata Pacek - doktorantka w Katedrze Genetyki i Hodowli Roślin UP w Lublinie;

mgr inż. Magdalena Dyduch - asystent w Katedrze Genetyki i Hodowli Roślin UP w Lublinie;

mgr inż. Katarzyna Rubinowska - asystent w Katedrze Fizjologii UP w Lublinie.

Oddział poznański:

mgr Magdalena Wawrzyńska - doktorantka w Katedrze Botaniki UP Poznań;

mgr Agata Kozłowska, mgr Tomasz Trelka i mgr Ewelina Wojciechowska doktoranci w Katedrze Nawożenia Roślin Ogrodniczych UP Poznań;

dr Dorota Olszewska i dr Aleksandra Niklas-Nowak - adiunkt w Katedrze Genetyki i Hodowli Roślin UTP Bydgoszcz; dr Anna Kisiała - asystent w Katedrze Genetyki i Hodowli Roślin UTP Bydgoszcz;

mgr Agnieszka Jasińska i mgr Szymon Buchowski - doktoranci w Katedrze Warzywnictwa UP Poznań;

mgr Anna Józwiak - doktorantka w Katedrze Fizjologii Roślin UP Poznań;

mgr Michał Tomczak - doktorant w Katedrze Metod Ochrony Roślin UP Poznań;

mgr Guzikowski Zdzisław - kierownik szkolenia praktycznego, Zespół Szkół Rolniczych w Grzybnie;

mgr Adam Mojżeszewicz - referent ds. terenów zieleni, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Osiedle Młodych” Poznań.

Odeszli od nas

Profesor dr hab. Danuta Pięta

Scientiarum Polonorum serii *Hortorum Cultus* w latach 2002-2007.

6 marca 2009 roku zmarła prof. dr hab. Danuta Pięta, długoletni pracownik naukowy i dydaktyczny Katedry Fitopatologii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, Członek Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Polskiego Towarzystwa Fitopatologicznego, Polskiego Towarzystwa Chitynowego, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, przewodnicząca Rady Naukowej *Acta*

Ukończyła Wydział Ogrodniczy Akademii Rolniczej w Lublinie w roku 1973. Stopień naukowy doktora nauk rolniczych uzyskała w 1980 roku, doktora habilitowanego w 1988 roku, a tytuł naukowy profesora w 1996 roku, stanowisko profesora zwyczajnego uzyskała w 2001 roku.

Jej zainteresowania naukowe koncentrowały się wokół grzybów chorobotwórczych występujących na warzywach, zbożach i roślinach ozdobnych. W połowie lat 80-tych ubiegłego wieku rozpoczęła badania nad szczepami *Trichoderma* spp., *Gliocladium* spp., *Bacillus* spp. i *Pseudomonas* spp. wykazującymi się antagonistycznym oddziaływaniem względem grzybów chorobotwórczych infekujących rośliny uprawne. Poszerzając swój zakres badań szczególnie istotnych dla praktyki rolniczej, rozpoczęła

jednocześnie badania nad określeniem zbiorowisk mikroorganizmów ukształtowanych w glebie ryzosferowej roślin motylkowatych, zbóż, facelii, gorczycy, czosnku, rzepiku i ziemniaka oraz w glebie pozaryzosferowej. W kręgu zainteresowań naukowych Pani Profesor Danuty Pięty były także zagadnienia ekologii. Jej badania nad biologicznym zwalczaniem chorób roślin bobowatych z wykorzystaniem preparatów na bazie związków organicznych i mikroorganizmów antagonistycznych oraz uzyskane wyniki, stały się znaczącym wkładem wiedzy dla nauki i praktyki ogrodniczej.

Była autorką podręcznika akademickiego oraz około 250 opracowań naukowych, w tym około 150 oryginalnych prac twórczych. Prowadziła wykłady z przedmiotów: fitopatologia, biologiczne zwalczanie chorób roślin oraz mikroorganizmy środowisk glebowych i ich wpływ na roślinność, dla studentów Wydziału Ogrodniczego i Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt Uniwersytetu Przyrodniczego w

Lublinie. Była opiekunem naukowym kilkudziesięciu prac dyplomowych magisterskich i kilku prac doktorskich.

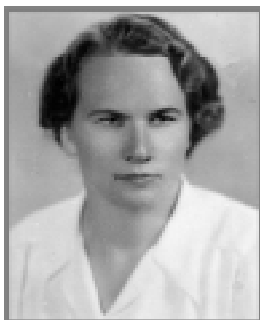
Za zasługi dla nauki polskiej została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Straciliśmy nagle wybitnego fitopatologa, mikologa i dobrego człowieka. Osobę niezwykle pracowitą, szlachetną i życzliwą, całkowicie oddaną pracy naukowej. Świetnego nauczyciela i wychowawcę, cenionego przez studentów i pracowników Uczelni, przyjaciela i koleżankę.

Taka na zawsze pozostanie w naszej pamięci!

*Zarząd Lubelskiego Oddziału
Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych*

Profesor dr hab. Wanda Kryńska

Pani Profesor urodziła się 22 stycznia 1918 roku w Warszawie. Po zdaniu matury w 1935 roku rozpoczęła studia na Wydziale Ogrodniczym SGGW. Absolutorium uzyskała w 1939 roku, a dyplom magistra nauk agrotechnicznych zdobyła w 1941 r. w tajnym nauczaniu. Został on zweryfikowany w SGGW w Warszawie w 1951 roku.

Prof. dr hab. Wanda Kryńska pracę zawodową rozpoczęła w 1940 roku jako instruktor ogrodów działkowych w Warszawie, następnie pracowała w Ogrodniczej Stacji Doświadczalnej Mory pod Warszawą w charakterze asystenta. Brała czynny udział w Powstaniu Warszawskim jako łączniczka.

Po przeniesieniu się do Olsztyna w roku 1945 pracowała w Okręgowym Oddziale Rolniczym „Społem”, a po reorganizacji w Centrali Zielarskiej, gdzie zajmowała się organizowaniem uprawy, zbioru i skupu ziół.

W 1954 roku została zatrudniona w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie w charakterze asystenta. W 1967 roku uzyskała stopień doktora nauk rolniczych za przedłożoną pracę pod tytułem „Plonowanie i zawartość niektórych składników chemicznych czosnku w warunkach województwa olsztyńskiego w zależności od metod uprawy”. W latach 1967-1973 zatrudniona była na etacie adiunkta. W 1972 roku po przedstawieniu pracy „Studia nad wpływem deszczowania na plonowanie kapusty wczesnej i pomidorów w uprawie na stoku” uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk rolniczych w zakresie warzywnictwa.

W 1986 Uchwałą Rady Państwa otrzymała tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk rolniczych. Po śmierci profesora Dominika Wanica od 1971 do 1975 roku pełniła funkcję kierownika zespołu, następnie kierownika Zakładu Ogrodnictwa w Instytucie Uprawy Roli i Roślin Akademii Rolniczo - Technicznej w Olsztynie.

W latach 1971-1975 prof. dr hab. Wanda Kryńska była członkiem Zespołu Gospodarki Wodnej przy Komitecie Hodowli i Uprawy Roślin PAN we Wrocławiu, a w latach 1979-1983 przy KNO PAN w Warszawie. W latach 1967-1973 przewodniczyła komisji rewizyjnej Stowarzyszenia Naukowo - Technicznego Inżynierów i Techników Ogrodnictwa NOT w Olsztynie.

Badania naukowe Pani Profesor Wandy Kryńskiej obejmowały zagadnienia dotyczące efektywności stosowania osłon foliowych w uprawie warzyw ciepłolubnych, wykorzystania podłoży organicznych w uprawach szklarniowych oraz stosowania nawodnień w połączeniu z nawożeniem mineralnym w polowej uprawie podstawowych gatunków warzyw.

Prof. dr hab. Wanda Kryńska jest autorem 6 książek, 52 oryginalnych prac naukowych, oraz 124 prac popularno-naukowych. Wypromowała dwóch doktorów. Pod Jej kierunkiem wykonano 86 prac magisterskich. W 1988 roku prof. dr hab. Wanda Kryńska przeszła na emeryturę. Pamiętamy Ją jako osobę o ogromnej wiedzy z zakresu ogrodnictwa, życzliwą, komunikatywną oraz uczynną i taka zostanie w naszej pamięci. Dziękujemy za wszystko. Spoczywaj w spokoju!

Dr hab. Jan Kopytowski, prof. UWM

Profesor dr hab. Zbigniew Haber

Prof. dr hab. Zbigniew Haber urodził się w 1930 roku w Szymborzu, w województwie bydgoskim. W 1950 roku ukończył Gimnazjum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu. Studia wyższe odbył w latach 1950-1954 w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu i uzyskał tytuł inżyniera ogrodnictwa. W 1955 roku otrzymał tytuł magistra, a w

roku 1969 - stopień naukowy doktora nauk rolniczych. Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk rolniczych, decyzją Rady Wydziału Ogrodniczego SGGW-AR w Warszawie, uzyskał w 1976 roku na podstawie rozprawy pt: „Wpływ wapnowania na pobieranie mikroelementów przez rośliny ozdobne uprawiane w podłożu torfowym”. W ramach stypendium Jana de Graaffa, w 1970 roku odbył roczny staż naukowy na Uniwersytecie w stanie Oregon (USA).

Pracując w Katedrze Roślin Ozdobnych, zorganizował specjalizację „Kształtowanie i konserwacja terenów zieleni”. W roku 1978 w naszej Uczelni powstał Zakład Kształtowania i Konserwacji Terenów Zieleni. Na kierownika Zakładu powołano Profesora Habera. W roku 1990 Zakład przekształcono w Katedrę Terenów Zieleni.

W roku 1980 Profesor Zbigniew Haber został powołany na stanowisko docenta na Wydziale Ogrodniczym. Tytuł naukowy profesora nauk rolniczych uzyskał w roku 1991. Do 2001 roku pełnił funkcję Kierownika Katedry Terenów Zieleni.

Wśród ważnych osiągnięć naukowych Profesora należy wymienić:

- opracowanie agrotechniki i nawożenia roślin ozdobnych uprawianych w torfie;
- doskonalenie technologii produkcji krajowych doniczek torfowych;
- odtwarzanie roślinności z okresu późnego średniowiecza na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego;
- opracowania z zakresu kształtowania terenów zieleni w miastach i w krajobrazie otwartym;

- introdukcję traw rabatowych na tereny zieleni;
- wykorzystanie niektórych gatunków traw rabatowych do rekultywacji hałd i nieużytków.

W okresie swojej działalności naukowej opublikował: 265 opracowań (29 poza granicami kraju), w tym 66 oryginalnych prac twórczych. Pozostałe pozycje, to artykuły popularno-naukowe, ekspertyzy i liczne prace zlecone. Pan Profesor był autorem 6 podręczników i 2 skryptów. Uzyskał 4 patenty i 1 wzór użytkowy. Był promotorem zakończonej publiczną obroną pracy doktorskiej i opiekunem 105 prac magisterskich.

Profesor Zbigniew Haber był organizatorem 4 i współorganizatorem 3 naukowych konferencji międzynarodowych. Ważną pozycję w Jego działalności stanowiła problematyka ochrony Bałtyku, jako wynik współpracy z Uniwersytetem w Uppsali. Dzięki Niemu 1012 studentów ukończyło kurs z zakresu ekologii Bałtyku.

Prowadził z ogromną pasją zajęcia dydaktyczne z zakresu kształtowania terenów zieleni. Był inicjatorem i współtwórcą uruchomienia specjalności: Kształtowanie terenów zieleni (1998 r.) i wspierał Wydział w dążeniu do uruchomienia kierunku Architektura krajobrazu (2007 r.).

Pan Profesor był członkiem wielu towarzystw naukowych, m.in.: Rady Naukowej Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Rady Naukowej Arboretum Leśnego LZD-AR w Zielonce, Rady ds. zieleni przy Prezydencie Miasta Poznania i Międzynarodowego Stowarzyszenia Torfowego.

Działalność Profesora Zbigniewa Habera została uhonorowana licznymi nagrodami: Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Prezydenta Miasta Poznania i Wojewody, a także Naczelnej Organizacji Technicznej oraz JM Rektora Akademii Rolniczej w Poznaniu.

W 2001 roku Profesor Zbigniew Haber przeszedł na emeryturę. Nadal pracował, prowadził zajęcia ze studentami i promował prace magisterskie.

Był wspaniałym przyjacielem młodzieży, a swoją życzliwością obdarzał wszystkich napotkanych na swojej drodze. Zmarł 13 marca 2009 roku.

Dr hab. Piotr Urbański, prof. nadzw.

Informacje o działalności Oddziałów

Kraków

Krakowski Oddział PTNO w 2009 roku zorganizował następujące spotkania i zebrania naukowe z referatami:

1. dr hab. Renata Wojciechowska i mgr Łukasz Kołodziejczyk „Słowiński Park Narodowy - czy jest wyjątkowy?” 21.01.2009 r.;

2. dr hab. Elżbieta Wojciechowicz-Żyto „Nasi sprzymierzeńcy w ochronie roślin” 25.03.2009 r.;

3. dr hab. Piotr Siwek „Twórczość Włodzimierza Puchalskiego” 21.04.2009 r.;

4. prof. dr Hartwig Schulz „Rapid analytical characterization of plant genetic resources and breeding material” i prof. dr hab. Reinhold Carle „Minimally processing of fresh-cut vegetables and fruits” 24.06.2009 r.;

5. prof. dr Małgorzata Berova „Uniwersytet Rolniczy w Plovdiv - centrum nauki i edukacji rolniczej w Bułgarii”; prof. dr Nikolay Panayotov „Warzywnictwo i nasiennictwo w Bułgarii - tradycje, stan dzisiejszy i perspektywy”; dr Ludmil Angelov „Uprawa winorośli w Bułgarii - produkcja odmian deserowych” 9.09.2009 r.;
6. Organizacja konferencji „Ogrodnictwo jutra - szanse i zagrożenia” 10-11.09.2009 r.;
7. prof. dr hab. Jan Machnik „Początki rolnictwa na ziemiach polskich” 2.12.2009 r.

Lublin

W okresie od października 2008 do 15 czerwca 2009 odbyło się sześć spotkań naukowych, na których wygłoszono 7 referatów:

- 25 listopada 2008 - prof. dr hab. Piotr Tomasik z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie: „Niespożywcze wykorzystanie produktów rolnych: biopaliwa, biodegradowalne tworzywa, surowce chroniące przed promieniowaniem oraz dla przemysłu chemicznego”;
- 5 grudnia 2008 r. - dr hab. Ewa Król z Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie: „Grzyby powodujące zgnilizny drewna roślin sadowniczych”;
- 23 kwietnia 2009 r. - prof. dr hab. Elżbieta Weryszko-Chmielewska z UP w Lublinie: „Praktyczne zastosowanie badań aerobiologicznych”;
- 5 maja 2009 r. - mgr inż. Agata Pacek z UP w Lublinie: „Budowa i aktywność elaioforów w kwiatach wybranych gatunków z rodziny storczykowatych (*Orchidaceae*)”;
- 15 maja 2009 r. - Assist. Prof. Dr. Inci TOLAY z Eskisehir Osmangazi University (Turcja): „Micronutrient Toxicity in Crop Plants” oraz Assist. Prof. Dr. Ece TURHAN z Eskisehir Osmangazi University (Turcja): „Salinity and oxidative stress in plants”;
- 5 czerwca 2009 r. - Dr Massimo Nepi z Uniwersytetu w Sienie (Włochy): „Physiological and ecological aspects of pollination in horticulture”.

Olsztyn

Olsztyński Oddział PTNO w 2009 roku zorganizował dwa spotkania naukowe, na których przedstawiono następujące referaty:

1. Kanada, Vancouver - wrażenia z pobytu na stażu;
2. Ewolucja w stosowaniu pestycydów.

Ponadto członkowie PTNO aktywnie uczestniczyli w organizacji Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt. „Proekologiczna produkcja roślin sadowniczych i mniej rozpowszechnionych”, która odbyła się w czerwcu 2009 r. w Olsztynie.

Wiosną 2009 roku zorganizowano wyjazd pracowników i studentów do przodujących sadowników i szkółkarzy w rejonie. Członkowie PTNO brali aktywny udział w VII Olsztyńskich Dniach Nauki, organizując dla mieszkańców Olsztyna 3 panele, związane z działalnością katedry: pokazy i warsztaty florystyczne, cięcie i formowanie roślin oraz zapoznanie z nowymi roślinami sadowniczymi wraz z degustacją owoców i przetworów. Członkowie Oddziału i stu-

denci UWM opracowali projekt Alei Absolwentów Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego z okazji jubileuszu 10-lecia istnienia.

Poznań

Poznański Oddział PTNO w 2009 roku zorganizował trzy spotkania naukowe, na których wygłoszono następujące referaty:

- 23 stycznia - „Porównanie plonowania i stanu odżywienia pomidora szklarniowego uprawianego w zamkniętych systemach nawożenia” - mgr inż. Adam Mojżeszewicz - laureat nagrody za najlepszą pracę magisterską PTNO, „Przyczyny i skutki zmian klimatu” oraz refleksje z Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), która odbyła się w Poznaniu 1-12 grudnia 2008 roku - dr Jacek Leśny z Katedry Agrometeorologii UP w Poznaniu;
- „Wpływ roślin na mikroklimat w mieszkaniach i biurach” - dr hab. Anna Lisiecka z Katedry Roślin Ozdobnych UP w Poznaniu;
- „Wyspy Królestwa Danii” - prof. dr hab. Barbara Politycka z Katedry Fizjologii Roślin UP w Poznaniu;
- 27 lutego - „Warzywnictwo w Chinach” - dr inż. Tomasz Bralewski z Katedry Nasiennictwa Ogrodniczego UP w Poznaniu;
- „Wśród mnichów w Klasztorach Atos (Grecja)” - prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski z Katedry Warzywnictwa UP w Poznaniu;
- 27 marca - „Abiotyczne i biotyczne czynniki wpływające na kondycję drzew rosnących na terenach zurbanizowanych” - prof. dr hab. Włodzimierz Breś z Katedry Nawożenia Roślin Ogrodniczych UP w Poznaniu;
- „Wenezuela mała Wenecja” - dr inż. Ewa Dankowska oraz prof. dr hab. Tadeusz Baranowski z Katedry Metod Ochrony Roślin UP w Poznaniu.

Kolejne spotkanie członków i sympatyków PTNO Oddziału Poznańskiego odbyło się 24 kwietnia 2009 roku w plenerze. W ramach spotkania uczestnicy zapoznali się z budową nowoczesnych szklarni i nowoczesną technologią uprawy pomidora szklarniowego w gospodarstwie mgr. inż. Grzegorza Zdunka w Pleszewie. Następnie zwiedzili Szkołkę Krzewów Ozdobnych „Zymon” w Opatówku. Pan Stanisław Zymon osobiście oprowadzał uczestników spotkania po profesjonalnej szkółce roślin ozdobnych, jednej z najpiękniejszych w Polsce, z liczną kolekcją kolorowych kwitnących magnolii.

Skierniewice

Skierniewicki Oddział PTNO wspólnie z Zarządem Skierniewickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego zorganizował kilka spotkań naukowych, na których wygłoszono następujące referaty:

- „Produkcja roślin ozdobnych w Chinach i w prowincji Fujian” - dr Dariusz Sochacki;

- „Ogrody chińskie - ponadczasowa tradycja” - dr hab. Bożena Matysiak, na spotkaniu był wyświetlony także krótki film o Profesorze Szczepanie A. Pieniążku;

- „Flora wysp Kanaryjskich” - mgr Grzegorz Falkowski;

- „Historia i współczesność tulipana” - dr Dariusz Sochacki, autor przedstawił także relację z wystawy tulipanów w Wilanowie 27-29.03.2009 r.;

- „Nowe badania nad inicjacją kwitnienia - odkrycie florigenu” - prof. dr hab. Leszek Jankiewicz.

W okienku botanicznym dr Dariusz Sochacki przedstawił rodzaj *Gladiolus* (mieczyk).

W czasie wycieczek terenowych członkowie zwiedzili kolekcję tulipanów w Instytucie Sadownictwa i Kwaciarnictwa - o kolekcjach opowiedział i oprowadził uczestników spotkania dr Dariusz Sochacki (kwiecień 2009) oraz kolekcję zasobów genowych z rodzaju *Allium* w Instytucie Warzywnictwa, którą zaprezentowała i omówiła praktyczne wykorzystanie gatunków z tej kolekcji dr Teresa Kotlińska.

Członkowie skierniewickiego Oddziału PTNO brali aktywny udział w organizacji następujących wystaw i konferencji:

- XXIV Wystawa Lili i Kompozycji Kwiatowych - Stara Pomarańczarnia w Łazienkach Królewskich w Warszawie (3-6 lipca).

- Wystawy warzyw i owoców oraz produktów ekologicznych w Częstochowie na Ogólnopolskich Dożynkach Jasnogórskich, XVIII Krajowa Wystawa Rolnicza; X Dni Europejskiej Kultury Ludowej (5-6 września).

- Wystawy kwiatów, owoców i warzyw na XXXII Skierniewickim Święcie Kwiatów Owoców i Warzyw - Ogólnopolskie Dożynki Ogrodnicze. Uroczyste odsłonięcie pomnika profesora Szczepana Pieniążka przed gmachem głównym ISK w Skierniewicach (19-20 września).

- Ogólnopolska Konferencja „Rola nowych technologii w produkcji warzyw wysokiej jakości”. (18 - 19 czerwca).

- Ogólnopolska Konferencja nt. Ozdobnych Roślin Cebulowych (28-29 września).

- Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Ekonomika Ogrodnictwa” (30 września).

- VIII Ogólnopolska Konferencja „Racjonalna Technika Ochrony Roślin” (14-15 października).

- Ogólnopolska Konferencja Warzywnicza „Postęp w Technologii Uprawy Warzyw Psiankowatych” (22 października).

Szczecin

Szczeciński Oddział PTNO zorganizował w 2009 roku jedno zebranie naukowe i trzy spotkania wyjazdowe.

Pierwsze spotkanie członków koła odbyło się 13 lutego w gmachu budynku Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Podczas tego spotkania przedstawiono dwa referaty. Pierwszy - wygłosił dr inż. Piotr Salachna z Katedry Roślin Ozdobnych, nt. „Układanie kompozycji kwiatowych”. Drugie wystąpienie dotyczyło wystawy ogrodniczej, zorganizowanej w bieżącym roku w Jorku pod Hamburgiem. Z pobytu, której informacje przygotował i przedstawił członek PTNO - dr Józef Grajkowski z Katedry Sadownictwa.

W 2009 roku zorganizowano dla członków koła dwa wyjazdy studyjne. Pierwszy odbył się 23 maja - na Krajową Wystawę Ogrodniczą BUGA 2009 do Schwerinna, gdzie na powierzchni 55 ha prezentowano ogrody tematyczne. Natomiast od 25.08-1.09.2009 r. miała miejsce wycieczka do Grecji. Zwiedzano tam m.in. uprawy oliwek oraz Ogrody Narodowe w Atenach. Zarząd Oddziału PTNO zorganizował ponadto sesję terenową do Trzcianka-Zdroju (25 września b.r.).

Warszawa

W dniu 5 maja odbyło się w SGGW seminarium, na którym gość Uczelni, dr Tomas Kopta z Republiki Czeskiej, wygłosił prelekcję na temat badań w zakresie warzywnictwa prowadzonych na Wydziale Ogrodniczym Mendel University of Agriculture and Forestry w Brnie. W seminarium uczestniczyło około 25 osób.

Zarząd Oddziału Warszawskiego zorganizował wiosną b.r. dwie autokarowe wycieczki naukowe, w których wzięli udział członkowie Towarzystwa, pracownicy Wydziału, doktoranci i magistranci, ogółem około 130 osób. Wycieczki miały na celu zapoznanie się z nowościami w hodowli i technologiach produkcji warzyw: do firmy nasiennej Bejo Zaden Poland, do firmy nasiennej Rijk Zwaan, do wybranych gospodarstw warzywniczych w rejonie Ożarowa Mazowieckiego. W gospodarstwach zwiedzający mieli możliwość poznania nowoczesnych obiektów do przechowywania warzyw, linii do obróbki pozbiorczej warzyw, maszyn do siewu, pielęgnacji i zbioru warzyw, a także dyskusowania z producentami o problemach warzywnictwa w Polsce.

W dniu 13 sierpnia odbył się otwarty XV „Dzień Melona” w SGGW, zorganizowany z udziałem członków OW PTNO przez Katedrę Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin. W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób, reprezentujących różne ośrodki naukowe. Jak co roku, zaprezentowano nowe odmiany melonów i innych gatunków warzyw będące wynikiem prac hodowlanych Katedry. Prezentacja była połączona z degustacją melonów i zwiedzaniem Pola Doświadczalnego.

Wrocław

W bieżącym roku zorganizowano 4 spotkania członków Wrocławskiego Oddziału PTNO, w tej liczbie dwa wyjazdy terenowe oraz wyjazd szkoleniowy. Tematyka zebrań przedstawiała się następująco:

- 20 marca - prof. dr hab. Ewa Sawicka-Sienkiewicz, dr inż. Renata Galek - „Mieszzańce międzygatunkowe w rodzaju *Lupinus*”;

- dr inż. Renata Galek, prof. dr hab. Ewa Sawicka-Sienkiewicz - „Wiosna w Australii”;

- 22 maja odbyło się wyjazdowe spotkanie Oddziału w Arboretum w Wojsławicach, Filii Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Przewodnikiem po świecie różaneczników i klonów był dr Przemysław Bąbelewski;

- w dniach od 29.06. do 3.07. Wrocławski Oddział PTNO wraz z Wielkopolskim Związkiem Ogrodniczym był organizatorem wyjazdu szkoleniowego. W Republice Czeskiej uczestnicy zwiedzili stację doświadczalną Sadowniczego Instytutu Uprawy i Hodowli Odmian w Holovousach oraz w Lednicach stację doświadczalną Rolniczego i Leśnego Uniwersytetu Grzegorza Mendla w Brnie. Na Węgrzech odwiedzili Instytut Sadownictwa w Budapeszcie,

- 9 października odbyło się wyjazdowe spotkanie Oddziału w Miętkini, połączone ze zwiedzaniem winnicy Jaworek. Szczegółowy program obejmował poznanie historii uprawy winorośli na Dolnym Śląsku, zwiedzanie winiarni i piwnicy win oraz zwiedzanie winnicy z kolekcją odmian winorośli.

Sprawozdania z sympozjów, konferencji, seminariów i spotkań

V Międzynarodowe Targi Agrotechniki Sadowniczej

W dniach 9-10 stycznia b.r. odbyły się w Warszawie V Międzynarodowe Targi Agrotechniki Sadowniczej połączone z Konferencją Naukową. Targi cieszyły się ogromnym zainteresowaniem zwiedzających. W czasie trwania Targów zostały wygłoszone następujące referaty naukowe i popularnonaukowe:

- Wspólna organizacja rynku owoców - wyzwanie i szansa, której nie można zmarnować - W. Boguta;
- Aktualna sytuacja na światowym rynku koncentratu jabłkowego - W. Florkowski (USA);
- Sygnalizacja a racjonalne zwalczanie parcha jabłoni: - A. Bielenin;
- Metody przerzedzania zawiązków - J. de Wit (Holandia);
- Metody regulacji wzrostu jabłoni - K. van Saarloos (Holandia);
- Zmiany warunków gospodarowania producentów owoców w Polsce w latach 2003-2008 - L. Jabłońska;

- Rola mutantów w produkcji jabłek - D. Kruczyńska;
- Nowe rozwiązania w technice opryskiwania - R. Hołownicki;
- Strategie zwalczania parcha jabłoni w sezonie 2009 - S. Hauptmann (Niemcy);
- Monitoring występowania szkodników podstawą efektywnej ochrony upraw sadowniczych - R. Olszak;
- Praktyczne aspekty nawożenia sadów - E. van der Hoeff (Holandia);
- Cięcie jabłoni po roku obfitego urodzaju - A. Mika;
- Co zrobić, aby polskie jabłka zagościły na brytyjskim rynku owoców? - M. Hermanowicz;
- Sposoby przechowywania jabłek poddanych działaniu 1-MCP - zalecenia dla praktyki - K. Tomala.

Dr hab. Marek Gajewski, prof. nadzw.

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Rola nowych technologii w produkcji warzyw wysokiej jakości”

W dniach 18-19 czerwca 2009 odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt „Rola nowych technologii w produkcji warzyw wysokiej jakości” zorganizowana przez Instytut Warzywnictwa im. Emila Chroboczka w Skierniewicach. W konferencji udział wzięło 49 osób. Reprezentowane były następujące uczelnie: Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, SGGW, Akademia Podlaska, Zachodnio-Pomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu oraz Instytut Warzywnictwa.

W pierwszym dniu odbyła się sesja referatowa na której wygłoszonych zostało 8 referatów:

- **Grzyby lecznicze** - dr hab., prof. nadzw. Marek Siwulski, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu;

- **Żywe ściółki w polowej uprawie warzyw** - dr hab., prof. nadzw. Katarzyna Adamczewska-Sowińska, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu;

- **Kapsaicynoidy - metabolity wtórne u rodzaju *Capsicum*** - prof. dr hab. Paweł Nowaczyk, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy;

- **Rola integrowanej ochrony warzyw kapustowatych przed chorobami w nowych technologiach produkcji warzyw wysokiej jakości** - dr Jan Sobolewski, Instytut Warzywnictwa im. Emila Chroboczka w Skierniewicach;

- **Jakość marchwi uprawianej do przemysłu w zależności od zróżnicowanego nawożenia azotem i terminu zbioru** - dr hab. prof. nadzw. Marek Gajewski, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie;

- **Zmiany zawartości makro i mikroelementów w środowisku korzeniowym pomidora szklarniowego uprawianego w systemie hydroponicznym** - dr hab. prof. nadzw. Marek Gajewski, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie;

wianego we włóknie drzewnym - prof. dr hab. Andrzej Komosa, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu;

- **Wpływ rodzaju podłoża i terminu zbioru na plon i jakość owoców pomidora średnio i drobnoowocowego** - dr Katarzyna Kowalczyk, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie;

- **Wpływ metod uprawy i nawadniania kroplowego na plon korzeni i jakość główek cykorii sałatowej** - dr Józef Babik, Instytut Warzywnictwa im. Emila Chroboczka w Skierniewicach.

Po sesji referatowej odbyła się sesja plakatowa na której zaprezentowano 23 plakaty.

W drugim dniu Konferencji, uczestnicy zapoznali się z produkcją ziół metodą hydroponiczną w Firmie „Swedeponic” w Kraśniczej Woli k. Grodziska Mazowieckiego. O szczegółach uprawy informował dyrektor firmy Wojciech Kozłowski. W obiekcie szklarniowym o powierzchni 1,2 ha w ciągu tygodnia produkowanych jest około 250 tysięcy roślin następujących gatunków ziół i warzyw: bazylii, mięta, melisa, kolendra, koper, oregano, rozmaryn, szalwia, tymianek oraz szczypierek i pietruszka. Ziola dostarczane są do sieci supermarketów, sklepów i restauracji na terenie całego kraju.

Prof. dr hab. Stanisław Kaniszewski

IV Międzynarodowe Sympozjum Hodowla Roślin Leczniczych i Aromatycznych (ISBMAP)

W dniach 17 - 21 czerwca 2009 w Lublanie (Słowenia) odbyło się IV Międzynarodowe Sympozjum dotyczące hodowli roślin leczniczych i aromatycznych pt. „Zachowanie bioróżnorodności i wykorzystanie zasobów genetycznych”, które zostało zorganizowane przez Wydział Biotechniczny Uniwersytetu w Lublanie.

Sympozjum zostało zorganizowane pod auspicjami International Society for Horticultural Science (ISHS) oraz Society for Medicinal Plant Research (GA). W spotkaniu wzięło udział 90 osób, a najliczniej reprezentowanymi krajami były: Niemcy, Austria, Czechy, Węgry oraz Polska. Ponadto uczestnicy reprezentowali wiele krajów świata: USA, Indie, Malezję, Pakistan, RPA, Izrael.

Obrady prowadzone były w czterech sekcjach:

I. Zasoby genetyczne. Wykład plenarny wygłosił dr Chandra Prakash Kala z Indii pt. „Etnobotaniczne i ekologiczne aspekty zachowania zasobów roślin leczniczych i aromatycznych”. W sekcji tej wygłoszono 6 referatów dotyczących takich gatunków jak: *Hypericum perforatum*, *Foeniculum vulgare*, *Salvia pratensis*, *Punica granatum*, *Rhodiola rosea* i *Galium odoratum*. Zaprezentowane zostały również 23 postery dotyczące charakterystyki i oceny krajowych zasobów genetycznych z Czech, Hiszpanii, Indii, Finlandii oraz Litwy. Uczestnicy z SGGW w Warszawie przedstawili 4 postery.

II. Hodowla konwencjonalna. W sekcji tej zostały wygłoszone dwa wykłady plenarne przez: dr Wolfa Blüthnera z Niemiec nt. „Różnicowanie w reprodukcji roślin leczniczych i aromatycznych” oraz dr Friedricha Panka nt. „Konwencjonalna hodowla roślin leczniczych i aromatycznych - podstawy i przykłady”. W sekcji wygłoszono również pięć referatów dotyczących: hodowli pietruszki odpornej na septoriozę (Niemcy), odporności bazylii na mączniaka rzekomego oraz tolerancji niskich temperatur (Niemcy), odziedziczalności alkaloidów w maku (Węgry), nowej odmiany mieszańcowej tymianku właściwego (Szwajcaria) oraz roli aromatu w hodowli bazylii (Izrael). W sekcji zaprezentowano również osiem posterów.

III. Biotechnologia. Wykład plenarny pt. „Strategie inżynierii metabolicznej dla optymalizacji roślin leczniczych i aromatycznych: oczekiwania i realia” został wygłoszony przez dr. Olivera Kaysera z Uniwersytetu w Groningen w Holandii. Kolejne dwa referaty dotyczyły identyfikacji genów odpowiedzialnych za aromat bazylii i próby ich transformacji do pomidora w celu polepszenia właściwości sensorycznych (Izrael) oraz wykorzystania markerów mikro-satelitarnych do oceny kolekcji szalwi lekarskiej (Austria). W sesji plakatowej przedstawione zostały trzy postery.

IV. Metody wspomagające hodowlę. Dr Hartwig Schulz z Federalnego Instytutu Uprawy Roślin z Quedlinburga w Niemczech wygłosił wykład plenarny na temat „Zastosowanie szybkich metod analitycznych do wydajnej oceny zasobów genowych i materiałów hodowlanych”. Ponadto wygłoszono 2 referaty i zaprezentowano 11 posterów. Przedstawicielka Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich w Poznaniu zaprezentowała trzy postery dotyczące analizy RAPD kolekcji kminku zwyczajnego, reakcji genotypów kminku na stres suszy oraz wykorzystania spektroskopii FT Raman do nieinwazyjnej oceny zawartości substancji czynnych w kolekcji kminku zwyczajnego. Wszystkie prace prezentowane na Sympozjum zostały wydane w formie streszczeń (dostępne u autorki). Planowane jest wydanie pełnych publikacji w *Acta Horticulturae*, wydawnictwie ISHS. Na zebraniu Sekcji Roślin Leczniczych ISHS, która istnieje od 1992 roku ustalono, że piąte Sympozjum odbędzie się we Wiedniu w 2012 roku.

W dniu 21 czerwca odbyła się wycieczka do Parku Narodowego Triglav, który znajduje się w Alpach Julijskich. W czasie wycieczki uczestnicy zapoznali się z bogatą roślinnością znajdującą się na terenie parku, w tym z wieloma gatunkami roślin leczniczych.

*Dr hab. Katarzyna Seidler-Łożykowska
Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich, Poznań*

Konferencja „*Daucus* genetic resources as a source of health promoting compounds”

W dniach 24-25.06.2009 odbyła się II-ga Polsko-Niemiecka Konferencja bilateralna pt: „*Daucus* genetic resources as a source of health promoting compounds”, w ramach finansowanego przez MNiSW programu DFG, która została zorganizowana przez Katedrę Genetyki, Hodowli i Nasiennictwa Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie oraz sekcję Hodowli Roślin, Nasiennictwa i Biotechnologii PTNO. W spotkaniu wzięli udział pracownicy naukowcy, doktoranci i studenci z Niemiec z Uniwersytetu Hohenheim i Julius Kuehn Institute w Quedlinburgu oraz z Polski z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Rolniczego.

Główną tematyką konferencji były wyniki badań obejmujące odmiany marchwi pochodzące z różnych stron świata i wyróżniające się białą, żółtą, pomarańczową, czerwoną oraz fioletową barwą korzenia. Obrady zostały podzielone na 4 sesje. Pierwsza dotyczyła oceny odmian marchwi jadalnej w aspekcie poznania ich cech charakterystycznych oraz możliwości uprawy w warunkach Europy Środkowej. Druga sesja obejmowała zagadnienia związane z wartością odżywczą odmian, tj. zawartością związków karotenoidowych, cukrów, związków o działaniu antyoksydacyjnym i poliacetylenów. Trzecia sesja po-

święcona była badaniom marchwi jadalnej i dzikich gatunków *Daucus* na poziomie molekularnym przy zastosowaniu różnych metod analizy DNA. Ostatnia część obrad dotyczyła badań ukierunkowanych na rzecz hodowli marchwi z wykorzystaniem metod biotechnologicznych prowadzonych w Katedrze Genetyki, Hodowli i Nasiennictwa UR w Krakowie.

W trakcie obrad wygłoszone zostały także dwa referaty plenarne na zaproszenie organizatorów. Prof. dr hab. Dr h.c. Reinhold Carle wygłosił referat pt: „*Minimally processing of fresh-cut vegetables and fruits*”, poruszający zagadnienia zmian fizjologicznych zachodzących w świeżych i przetworzonych produktach warzywnych i owocowych dostępnych w sprzedaży, a Prof. dr Hartwig Schulz pt: „*Rapid analytical characterization of plant genetic resources and breeding material*” obejmujący przegląd najnowszych technik spektroskopowych wykorzystywanych w analizie materiału roślinnego i jego produktów. Na zakończenie odbyło się spotkanie towarzyskie w atmosferze krakowskich piwnic, które umożliwiło bliższe zapoznanie się uczestników konferencji.

Dr hab. Rafał Barański

Konferencja Naukowa „Proekologiczna produkcja sadownicza z uwzględnieniem roślin mniej znanych”

W dniach 25 - 26 czerwca 2009 roku na Uniwersytecie Warmińsko - Mazurskim w Olsztynie odbyła się Naukowa Konferencja Sadownicza pt. „Proekologiczna produkcja sadownicza z uwzględnieniem roślin mniej znanych”. Uczestniczyły w niej 64 osoby z ośrodków naukowych zarówno z Polski, jak i z zagranicy (Litwa, Białoruś, Rosja). Pierwszego dnia Konferencji w Aulii prof. Pijanowskiego odbyła się sesja plenarna oraz dyskusja dotycząca realizacji programów dydaktycznych na kierunkach ogrodniczych w Polsce. Na Konferencji zaprezentowano trzy referaty wprowadzające i sześć referatów tematycznych związanych z mniej znanymi roślinami sadowniczymi i produkcją proekologiczną. Przedstawiono także 42 postery. Obradom przewodniczyli: prof. dr hab. Kazimierz Tomala, dr hab. Ireneusz Sosna, prof. nadz. oraz prof. dr hab. Alojzy Czynczyk.

Referaty wprowadzające wygłosili:

- prof. dr hab. Edward Żurawicz „Hodowla roślin sadowniczych jako źródło nowych odmian do produkcji proekologicznej”;
- prof. dr hab. Pavelas Duchowski „Wykorzystanie światła stałego do kierowania procesami fizjologicznymi roślin”;
- dr inż. Marina Szalkiewicz „Hodowla nowych odmian rokitnika w warunkach Białorusi”.

Pozostałe referaty wygłosili:

- prof. dr hab. Alojzy Czynczyk, mgr Paweł Bielicki, prof. dr hab. Augustyn Mika, mgr Adam Krawiec „Przydatność trzech rodzajów ściółki do uprawy ekologicznej jabłoni”;
- dr hab. Emilian Pitera, prof. nadzw.; mgr Emilia Molenda, mgr Sławomir Odziemkowski „Perspektywy uprawy gruszy azjatyckiej w Polsce na podstawie dotychczasowych badań”;
- dr inż. Stanisław Pluta „Świdosiłwa (*Amelanchier* sp.) - charakterystyka gatunków i możliwości uprawy w Polsce”;
- mgr Tomasz Golis, dr Elżbieta Rozpara „Ocena wzrostu i owocowania wybranych odmian winorośli w winnicy doświadczalnej 'Victoria' w ISiK Skierniewice”;
- dr inż. Ireneusz Ochmian, dr inż. Józef Grajkowski „Porównanie wzrostu, plonowania i składu chemicznego owoców kilku odmian jagody kamczackiej”;
- dr inż. Józef Grajkowski, dr inż. Ireneusz Ochmian „Różnice w plonowaniu oraz składzie chemicznym borówki niskiej w zależności od sposobu uprawy”.

Uczestnicy Konferencji otrzymali materiały konferencyjne, w których wydrukowano streszczenia artykułów przesłanych w/w konferencję.

Po sesji plenarnej i posterowej uczestnicy Konferencji zwiedzali miasteczko uniwersyteckie UWm w Kortowie oraz obejrzeli seans w Planetarium Lotów Kosmicznych w Olsztynie. Wieczorem odbyła się uroczysta kolacja w restaura-

cji „Przystań” nad jeziorem w Kortowie. Drugiego dnia konferencji zorganizowano panel wyjazdowy do kopalni torfu i wytwórni podłoży w Ruciance koło Elbląga, a także do gospodarstw ogrodnich oraz szkółek drzew i krzewów ozdobnych Andrzeja Wojciecha i Lucjana Gursztynów koło Braniewa. Wieczorem goście wrócili do Olsztyna.

Po Konferencji zostanie wydany Zeszyt Problemy Postępów Nauk Rolniczych nr 536/2009, w którym znajdują się 33 artykuły naukowe, 3 prace wysłano do *Folia Horticulturae* i 1 do *Journal of Elementology*.

Dr hab. Jan Kopytowski, prof. UWM

Sadownicze wrażenia po wycieczce szkoleniowej w Czechach, na Słowacji i Węgrzech

W tegorocznym wyjeździe szkoleniowym zorganizowanym przez Wielkopolski Związek Ogrodniczy licznie uczestniczyli pracownicy Katedry Ogrodnictwa Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Na trasie wyjazdu znalazły się zarówno europejskie ośrodki hodowli odmian, typowe sady produkcyjne, jak i również gospodarstwa szkółkarskie.

Niedaleko granicy polskiej w miejscowości Holovousy zwiedzaliśmy stację doświadczalną Sadowniczego Instytutu Uprawy i Hodowli Odmian. Hodowla odmian czereśni jest głównym celem działalności tego ośrodka i stąd pochodzą znane i powszechnie uprawiane w Europie odmiany czereśni 'Kordia', 'Vanda' i 'Techlovan'. Być może dołączą do nich inne, takie jak bardzo wczesna 'Adelka', średniowczesne: 'Aranka' i 'Jacinta', średniopóźne: 'Tim' i wyjątkowo plenna 'Fabiola'. Natomiast w najcieplejszym zakątku Czech na Południowych Morawach w miejscowości Lednice zwiedzaliśmy stację doświadczalną Rolniczego i Leśnego Uniwersytetu Grzegorza Mendla w Brnie, specjalizującą się w doskonaleniu uprawy moreli oraz hodowli odmian tego gatunku. Podobną tematykę poznaliśmy w stacji doświadczalnej Katedry Genetyki Uniwersytetu Corvina w Budapeszcie. W jednym jak i w drugim z tych ośrodków hodowlanych poszukiwane są odmiany o wybarwionej skórce i twardym miąższu, o dobrych walorach smakowych oraz wysokiej odporności na szarkę, przymrozki wiosenne i mróz.

Nasz pobyt na Węgrzech w Instytucie Sadownictwa w Budapeszcie pozwolił też zobaczyć prace hodowlane związane z kolejnym gatunkiem pestkowym - wiśnią. Tu oglądaliśmy między innymi odmiany: 'Favorit 1206', 'Erdi Bötermö', 'Memory of Maliga', popularna też w Polsce odmianę 'Pandy', 'Kantorjanosi' czy 'Debreceni Bötermö', odmiany polecane do produkcji ekologicznej - 'Piramis' charakteryzujące się wysoką tolerancją na choroby grzybowe oraz 'Csengödi' odporną na wszystkie choroby. Były też odmiany przydatne do zbioru mechanicznego, których twarde owoce, z wysoką zawartością ekstraktu i suchej masy nie opadają przed zbiorem np. 'Erdi Jubileum'.

Wizyta w kilku sadach produkcyjnych uzupełniła naszą wiedzę na temat aktualnych tendencji w uprawie drzew owocowych u naszych południowych sąsiadów. W uprawie jabłoni dominują odmiany charakteryzujące się długim okresem przechowywania, mniejsze znaczenie ma grusza. Duże znaczenie ma produkcja owoców pestkowych, zwłaszcza brzoskwiń i moreli, a na Węgrzech nadal nie traci znaczenia uprawa wiśni. Nasi południowi sąsiedzi produkują również wysokiej jakości materiał szkółkarski. Duże wrażenia pozostawił pobyt w słowackiej szkółkarskiej firmie Plantex i czeskiej Ókoplant International.

Dr inż. Maria Licznar-Małańczuk

„XII Dzień Otwarty w Sadzie Doświadczalnym SGGW w Wilanowie”

W dniu 6 września odbyło się ogólnopolskie spotkanie zorganizowane przez Katedrę Sadownictwa i Przyrodniczych Podstaw Ogrodnictwa, z udziałem członków PTNO, pod nazwą „XII Dzień Otwarty w Sadzie Doświadczalnym SGGW w Wilanowie”. Spotkanie było połączone z konferencją pt. „Czynniki wpływające na plonowanie i jakość owoców roślin sadowniczych”. Spotkanie odbyło się na terenie Pola Doświadczalnego Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu w Warszawie-Wilanowie. Uczestniczyło w nim około 1000 osób, głównie producentów-sadowników. Uczestnicy zwiedzili sad doświadczalny i obiekty Katedry, w tym nowoczesną chłodnię z kontrolowaną atmosferą. Zapoznali się również z doświadczeniami prowadzonymi w sadzie. W spotkaniu uczestniczyły również firmy z branży sadowniczej. W części referatowej zaprezentowano następujące doniesienia:

- Niezwykłe właściwości jabłoni - C. Piestrzeniewicz;
- Reakcja jabłek 'Sampion' na 1-MCP w warunkach normalnej i kontrolowanej atmosfery - M. Woźniak, K. Tomala, U. Grzymała, R. Dziuban;

- Pigwa znana i nieznana - J. Lewko, A. Wojdyło;
- Wpływ 1-MCP i warunków KA na zdolność przechowalniczą jabłek odpornego na parcha klonu U 641 - K. Jeziorek, K. Tomala;
- Wpływ usytuowania drzew w sadzie względem ula z trzmielami na zdolność przechowalniczą jabłek i gruszek - K. Tomala, Z. Biniszewska;
- Przydatność sadownicza wybranych odmian wiśni - E. Szpadzik, E. Jadczyk-Tobjasz;
- 'Konferencja' - tak, ale jak! - E. Jadczyk-Tobjasz, K. Zygmunowska, R. Dziuban;
- Ocena odmian gruszy azjatyckiej na podstawie dziesięcioletnich badań - E. Molenda, E. Pitera, B. Łotocka, M. Schollenberger, S. Odziemkowski;
- Wpływ pozakorzeniowego nawożenia na jakość przechowalniczą jabłek 'Sampion' - K. Tomala, W. Tomala, R. Dziuban, M. Tomala.

Dr hab. Marek Gajewski, prof. nadzw.

VII Seminarium Naukowo-Wdrożeniowe „Dyńowate - dla zdrowia”

W dniu 26 września odbyło się w SGGW VII Seminarium Naukowo-Wdrożeniowe „Dyńowate - dla zdrowia”, zorganizowane, z udziałem członków PTNO, przez Katedrę Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin SGGW. W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób z różnych ośrodków naukowych oraz producenci warzyw. Podobnie jak w ubiegłym roku, zaprezentowano rozmaite odmiany dyni zwyczajnej i dyni olbrzymiej. Przedstawiono również wyniki najnowszych badań nad dynią, prowadzone w SGGW. Dr A. Korzeniewska zaprezentowała owoce i omówiła właściwości odmian dyni wyhodowanych w SGGW. Mgr J. Nie-

wczas przedstawiła referat „Właściwości użytkowe nowych odmian dyni olbrzymiej”. Mgr A. Szydłowska przedstawiła referat „Możliwości zastosowania dyni olbrzymiej do produkcji probiotycznych i symbiotycznych sorbetów”. Uczestnicy mieli możliwość degustacji rozmaitych potraw z dyni oraz zwiedzenia pola doświadczalnego z kolekcją prezentującą bioróżnorodność roślin dyńowatych. Pracownicy Katedry Roślin Ozdobnych przygotowali ciekawe kompozycje florystyczne z roślinami dyńowatymi.

Dr hab. Marek Gajewski, prof. nadzw.

Impreza Naukowa pt: „Biotechnologia w ulepszaniu roślin”

W dniu 25.09.2009 roku odbyła się impreza naukowa pt: „Biotechnologia w ulepszaniu roślin” popularyzująca naukę w ramach europejskiego cyklu Noc Naukowców. Pod auspicjami Marszałka Województwa Małopolskiego i Rektora Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie pracownicy i doktoranci Katedry Genetyki, Hodowli i Nasiennictwa oraz studenci Biotechnologii - Studia Międzywydziałowe i Ogrodnictwa zorganizowali w godzinach nocnych pokazy dla publiczności, które odbywały się w laboratoriach Katedry. Obejmowały one 5 obszarów zatytułowanych: 1) Komórka, jądro, chromosomy. 2) Zobacz DNA. 3) Organizmy genetycznie modyfikowane. 4) Rośliny w szkle oraz 5) Warzywa jakich nie znamy. Ciekawe pokazy pracy z mikroskopami, izolacje DNA z roślin, świecące rośliny z wprowadzonymi gena-

mi meduzy, unikalne okazy marchwi o różnej barwie kłącza, różnokolorowe uszlachetniane nasiona warzyw oraz rośliny rosnące w szkle, a także mutanty muszki owocowej przyciągnęły tłumy odwiedzających. Szczególnie liczną grupę stanowiła młodzież gimnazjalna i licealna, jednakże największymi pasjonatami nauki okazały się dzieci w wieku przedszkolnym i pierwszych klas szkoły podstawowej. Odwiedzający mieli możliwość nie tylko zobaczyć pokazy i zadawać pytania, lecz także czynnie brać udział w pracy laboratoryjnej. Najbardziej aktywni zabrali ze sobą do domu nagrody w postaci zamkniętych w szkle roślin oraz zestawów uszlachetnionych nasion.

Dr hab. Rafał Barański

Inwazyjne rośliny ozdobne

Za inwazyjne są uznawane rośliny obcego pochodzenia, gdy się rozprzestrzeniają lub mogą się rozprzestrzeniać wśród roślin rodzimych albo w uprawach, gdzie tworzą samoistne populacje, które zaczynają opanowywać lub zmieniać bądź zastępować istniejące już zbiorowiska roślinne. Niektóre z nich są szkodliwe dla roślin oraz dla ludzi i zwierząt. Rodzima flora niektórych części świata, np. Wysp Hawajskich i Nowej Zelandii jest łatwo wypierana ze swych naturalnych siedlisk przez rośliny inwazyjne.

Rośliny inwazyjne to obecnie problem międzynarodowy, dlatego zaleca się aby pewnych gatunków nie uprawiać (zwłaszcza na większą skalę), a sadzenie niektórych z nich jest zabronione prawem. Pozostałości tych roślin powinny być całkowicie zniszczone, aby ich żadne resztki nie dostały się do środowiska. Na liście Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN) - „One Hundred of the World's Worst Invasive Alien Species” - sto światowych najbardziej inwazyjnych gatunków obcych, znajdują się te obecnie najgroźniejsze. W poszczególnych państwach świata zagrożenie przynoszą różne gatunki. Na wspomnianej li-

ście brakuje wszystkich roślin uznanych za inwazyjne, np. w Polsce, ale zapewne także z innych krajów. U nas najbardziej rzuca się w oczy niekontrolowane rozprzestrzenianie się nawłoci jesiennej (*Solidago gigantea*), pochodzącej z Ameryki Północnej. Nasze rodzime gatunki roślin uznawane są za inwazyjne na innych obszarach. W zamieszczonym przeglądzie znajdują się tylko rośliny bardziej znane polskiemu Czytelnikowi, pominałem gatunki wybitnie egzotyczne, u nas unikaty, napotykanne sporadycznie lub w ogóle nie uprawiane.

Drzewa. Bożodrzew gruczołkowaty (*Ailanthus altissima*; synonim: *Ailanthus glandulosa*) pochodzący z północno-zachodnich Chin, w krajach o łagodnym klimacie rozprzestrzenia się w miastach na najsłabszych i skażonych glebach. Ze względu na allelopatyczność zatruwa rośliny rosnące w najbliższym sąsiedztwie.

W Polsce największa populacja tego gatunku drzewa rozwinęła się we Wrocławiu. Rozmnaża się z nasion i z odrostów korzeniowych, najliczniej na obszarze zwartej zabudowy miejskiej.

Rodzimy głóg jednoszyjkowy (*Crataegus monogyna*) nie może być sadzony w pobliżu otwartych terenów wiejskich na zachodzie Stanów Zjednoczonych, gdyż może tworzyć tam mieszańce z gatunkami miejscowymi. Nasze klony - jawor (*Acer pseudoplatanus*) zagraża mocno lasom w Nowej Zelandii, Wielkiej Brytanii, północno-wschodniej części USA i niektórym terenom Ameryki Południowej o klimacie umiarkowanym; a pospolity (*A. platanoides*) - w północno-zachodnich stanach USA, gdzie wygrywa z tamtejszym klonem cukrowym (*A. saccharum*). Z kolei północnoamerykański klon jesionolistny (*A. negundo*) jest inwazyjny w Nowej Południowej Walii w Australii, w środkowej Europie, w tym także w Polsce i w niektórych częściach USA. Klon tatarski podgatunek ginnala (*Acer tataricum* subsp. *ginnala*) pochodzący z północnej Azji, obecnie wkracza do lasów wschodniej i północnej części środkowego zachodu USA. Rzadko u nas uprawiany mydleniec wiechowaty (*Koelreuteria paniculata*) z Azji, opanowuje Florydę i Hawaje. Zawsze zielony ostrokrzew kolczasty (*Ilex aquifolium*), gatunek europejski zagraża lasom w północno-zachodnich stanach USA. Sporadycznie u nas napotykana paulownia cesarska lub puszysta (*Paulownia tomentosa*) ze środkowych Chin, opanowała już lasy liściaste w południowo-wschodnich częściach USA. W łagodnym klimacie paulownia rośnie szybciej niż topole i dostarcza drewna lepszej jakości. Północnoamerykańska robinia biała (*Robinia pseudoacacia*) opanowała już znaczne obszary w Europie, również u nas zaliczana jest do roślin inwazyjnych. Pochodzący z Eurazji szakłak pospolity (*Rhamnus cathartica*) dokonuje ekspansji w północnych stanach USA i w Kanadzie. W polskich lasach szczególnie niebezpieczna poprzez swoją ekspansywność jest czeremcha późna (*Prunus serotina*; syn. *Padus serotina*). Pochodzi z południa i wschodu USA. Hamuje wzrost siewek i utrudnia naturalne oraz pochodzące z sadzenia odnowienie lasu.

Krzewy. Szeroko u nas uprawiany berberys Thunberga (*Berberis thunbergii*), wywodzący się z Japonii, stanowi duże zagrożenie dla rezerwatów przyrody na północnym wschodzie USA. Kwitnąca pięknie pachnącymi kwiatami późnym latem budleja Davida (*Buddleja davidii*), rodem ze środkowych i zachodnich Chin jest zagrożeniem dla rodzimej flory Wielkiej Brytanii, Nowej Zelandii i północno-zachodniego wybrzeża USA. Na początku lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku, utworzyła spontaniczne zarośla na gruzach powojennych w Szczecinie i we Wrocławiu. Bardzo silnie rosnące pnącze dławisz okrągłolistny (*Celastrus orbiculatus*) z Azji, agresywnie zakrywa krzewy i blokuje im dostęp do światła w lasach środkowych i północno-wschodnich stanów USA. Może być niebezpieczny także w krajach europejskich z większymi opadami. Glicynie - chińska (*Wisteria sinensis*) i kwiecista (*W. floribunda*) kolonizują południowy wschód USA. Zawsze zielona laurowiśnia wschodnia (*Prunus laurocerasus*; syn. *Laurocerasus officinalis*) z południowej Europy i Azji Zachodniej, opanowuje północno-zachodnie wybrzeże USA, Góry Błękitne na Jamajce oraz Nową Południową Walię w Australii. Azjatycki oliwnik wąskolistny (*Elaeagnus angustifolia*) jest inwazyjny na zachodnich, suchszych obszarach USA

oraz w Nowej Anglii. Powojnik pnący (*Clematis vitalba*) uważany jest za groźny „chwast” na Nowej Zelandii, a obecnie zaczyna zagrażać północno-zachodniemu wybrzeżu USA. Znana nam rodzima róża dzika (*Rosa canina*) staje się groźna w niektórych częściach USA i w południowej Australii. Róża wielokwiatowa (*R. multiflora*) „zdobywa” środkowy zachód USA, a róża pomarszczona (*R. rugosa*) wchodzi do północno-wschodniej i zachodniej części Ameryki Północnej, do strefy umiarkowanej Europy i Australii. Dziczeje i rozprzestrzenia się również w Polsce. Ozdobny różanecznik pontyjski (*Rhododendron ponticum*) pochodzący z południowo-wschodniej Europy i zachodniej Azji, stał się inwazyjny w zachodniej części Wysp Brytyjskich i w Irlandii. Rozmnaża się z nasion i z naturalnych odkładów, wskutek ukorzenienia gałęzi. Tworzy gęste zarośla w lasach i na wrzosowiskach. Spontanicznie pojawił się także na Nowej Zelandii. Rozwojowi tego różanecznika sprzyja wilgotny klimat. U nas krzew ozdobny uprawiany w ogrodach i parkach. Wartościowy dla miejskich terenów zieleni w Polsce suchodrzew Maacka (*Lonicera maackii*) z Azji okazał się mocno inwazyjny w strefie umiarkowanej Ameryki Północnej. Suchodrzew tatarski (*L. tatarica*) obecnie wkracza do rezerwatów przyrody wzdłuż wschodniego wybrzeża USA. Śnieguliczka biała (*Symphoricarpos albus*), gatunek północnoamerykański, jest inwazyjna głównie w Wielkiej Brytanii, i w innych częściach Europy, w tym w Polsce. Tamaryszek rozgałęziony (tamaryszek pięciopęcikowy) - *Tamarix ramosissima*: syn. *T. pentandra*, rodzimy dla południowo-wschodniej Europy, środkowej Azji i północnej Afryki, okazał się skrajnie inwazyjny w południowo-zachodniej części Ameryki Północnej, w Republice Południowej Afryki i w środkowej Australii. Ze względu na zużywanie przez tamaryszek dużej ilości wody (korzenie sięgają do wody gruntowej), spowodował wymieranie gatunków o płytkim systemie korzeniowym.

Byliny. Jastruń właściwy (*Leucanthemum vulgare*) gatunek europejski, w tym Polski, jest inwazyjny w 40 krajach Ameryki Północnej i Południowej, Afryki i Australii. Kolonizuje łąki, zwłaszcza podmokłe, pobocza dróg, tereny wzdłuż rzek i strumieni. Krokosmia ogrodowa (*Crococsmia x crocosmiifolia*), ładna roślina ozdobna o jaskrawopomarańczowo-czerwonych kwiatkach, tworzy w glebie jednoroczną, lekko spłaszczoną bulwę. Uprawiana w Polsce. Okazała się szczególnie inwazyjną na wilgotnych glebach w Australii, Kalifornii (USA) i w niektórych regionach Europy z łagodnymi zimami. Kosaciec żółty (*Iris pseudoacorus*) gatunek rodzimy Europy jest niepożądany w wielu częściach świata, w tym w USA. Krwawnica pospolita (*Lythrum salicaria*) częsta u nas na siedliskach podmokłych i wilgotnych jest uważana za szkodliwą w wielu stanach USA. Lnica pospolita (*Linaria vulgaris*) wyglądająca raczej delikatnie i zdobiąca swoimi pastelowymi, siarkowożółtymi kwiatami pobocza naszych dróg, okazała się groźna w Rosji, obu Amerykach, na Nowej Zelandii, na Karaibach i w niektórych częściach Europy. Dojrzałe osobniki tej rośliny wytwarzają do 30 000 nasion rocznie. Rozprzestrzenia się także dzięki rozrastaniu cienkich kłączy. Podobno, skupisko Inicy zajmujące początkowo 0,4 ha rozrosło się

do 34 ha w ciągu 5 lat (w USA). Lawenda francuska (lawenda włoska) - *Lavandula stoechas* o dużych kwiatach barwy lila, odpowiednia do uprawy w ogrodach i w doniczkach, rozprzestrzenia się za bardzo dynamicznie w Australii, na Nowej Zelandii oraz w Kalifornii (USA) i w Republice Południowej Afryki. Łyszczec wiechowaty (gipsówka wiechowata) - *Gypsophila paniculata*, wartościowa roślina ozdobna, dziko rosnąca również na niżu wschodnim w Polsce, staje się niebezpieczna dla gatunków rodzimych kilku stanów USA. Niezapominajka leśna (*Myosotis sylvatica*), klejnot naszych lasów o uroczych błękitnych drobnych kwiatach, szeroko rozprzestrzeniła się w Ameryce Północnej i w niektórych rejonach Australii. Rdestowce: japoński (rdest ostrokończysty) - *Fallopia japonica* var. *japonica* i sachaliński (*F. sachalinensis*) stały się groźne w Wielkiej Brytanii i w innych krajach europejskich, w tym także w Polsce, w Australii, na Nowej Zelandii oraz w wielu częściach Ameryki Północnej. Popularna trawa ozdobna rosplenica włosowata (*Pennisetum setaceum*), pochodząca z północnej Afryki i Bliskiego Wschodu, jest inwazyjna w cieplejszych częściach Ameryki Północnej, na Hawajach, na Fidżi, w Republice Południowej Afryki i Australii. Znany nam z rodzimej flory śniedek baldaszkowaty (*Ornithogalum umbellatum*) opanowuje wschodnie tereny Ameryki Północnej.

Rośliny produkowane w szklarniach z przeznaczeniem do dekoracji wnętrz. Pnącze winnik zmienny (*Ampelopsis brevipedunculata*) dziko rosnący we wschodniej Azji, opanowuje stany USA wzdłuż wybrzeża atlantyckiego. Ardisja karbowana (*Ardisia crenata*) o koralowo - do szkarłatnoczerwonych owocach, dojrzewających w okresie Świąt Bożego Narodzenia, pochodząca ze wschodniej Azji, obecnie zasiedla Florydę, Hawaje i Mauritius. Znane powszechnie szybko rosnące pnącze epipremnum pierzaste 'Aureum' (*Epipremnum pinnatum* 'Aureum'), określane wcześniej jako *Scindapsus aureus*, pochodzące z Wysp Salomona, rozprzestrzenia się na Hawajach i na innych wyspach Oceanu Spokojnego oraz na Florydzie. Figowiec pnący (*Ficus pumila*) rosnący dziko w południowo-wschodniej Azji, jako inwazyjny został stwierdzony na Nowej Zelandii, w zachodniej Australii i na Florydzie. Szefflera ostroliśna (*Schefflera actinophylla*) rodzima dla Nowej Gwinei i niektórych części Australii, rozprzestrzenia się na wyspach południowych Oceanu Spokojnego, Hawajach i Florydzie. Popularne szparagi: gęstkwiatowy (*Asparagus densiflorus*), nibylistkowa-

ty (*A. asparagoides*) i pnący (*A. scandens*), uprawiane w doniczkach lub jako zieleń cięta, a pochodzące z południowej Afryki, obecnie atakują: Florydę, wyspy karaibskie, australijskie stany Queensland i Nową Południową Walię i wyspy południowego Oceanu Spokojnego. Pochodzące z Meksyku i Ameryki Południowej trzykrotki: napływowa (wężykowata) - *Tradescantia fluminensis*, meksykańska (reo meksykańskie) - *T. spathacea* (syn. *Reo spathacea*) i pasiasta (*T. zebrina*; syn. *Zebrina pendula*), wtargnęły do południowo-wschodnich stanów USA, na Nową Zelandię i do australijskiego stanu Queensland. Południowoafrykańską cantedeskię etiopską (*Zantedeschia aethiopica*) zakazuje się uprawiać m.in. w Australii.

Rośliny uprawiane jako jednoroczne. Powszechnie, od dawna u nas uprawiana begonia zawsze kwitnąca (*Begonia cucullata* var. *hookeri*), znana lepiej jako *Begonia semperflorens*) wywodząca się z Brazylii, obecnie spontanicznie rozprzestrzenia się w wilgotnych, silnie przekształconych lasach na Florydzie i w Georgii w USA. Eszcolcja kalifornijska (*Eschscholzia californica*) o malowniczych kwiatach jest inwazyjna w strefie umiarkowanej Ameryki Południowej. Nie zaleca się jej uprawiać w Australii i w Republice Południowej Afryki. Znana u nas, lecz rzadziej uprawiana werbena brazylijska (*Verbena bonariensis*) opanowuje południowo-wschodnią Australię, Republikę Południowej Afryki, znajdowano ją także na południowym wschodzie USA.

Najbardziej gwałtowną ekspansją w zdobywaniu nowych terenów - jaką widziałem na własne oczy - odznacza się **pueraria łatkowata** (*Pueraria lobata*), czyli kudzu z rodziny bobowatych (Fabaceae). Dziko rośnie w Chinach, Japonii i na Półwyspie Koreańskim. Na południowy wschód USA, m.in. do Georgii, została wprowadzona celowo, do pozyskiwania karmy dla zwierząt. Szybko wymknęła się spod kontroli. Łodygi tego pnącza w ciągu doby wydłużają się do 30 cm i są gęsto ulistnione. Występuje na otwartych terenach, na brzegach lasów, gdzie wspina się na wierzchołki drzew i swoją masą łamie pnie i gałęzie, kolonizuje pobocza dróg. Samochód osobowy w ciągu 10-14 dni zakrywa całkowicie. W USA roślina ta określana jest jako „pnącze, które pożarło Południe”.

Prof. dr hab. Mieczysław Czekański
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Planowane konferencje

1/ „Proekologiczna uprawa warzyw - problemy i perspektywy”, 24-25 czerwiec 2010 r. - Siedlce, organizator: Oddział PTNO w Warszawie, Katedra Warzywnictwa, Wydział Przyrodniczy Akademii Podlaskiej w Siedlcach, opłata - 450 zł.

2/ „Rośliny ozdobne - człowiek - środowisko”, 16-17 września 2010 r. - Kraków, organizator: Oddział PTNO w Krakowie, Katedra Roślin Ozdobnych, Wydział Ogrodniczy Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, opłata - 450 zł, ulgowa (doktoranci) - 300 zł.

Redakcja:

Prof. dr hab. Mieczysław Czekański
Prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski
Dr hab. Elżbieta Kozik (redaktor naczelna)

Adres Redakcji:

Katedra Nawożenia Roślin Ogrodniczych
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
60-198 Poznań, ul. Zgorzelecka 4
tel. (0-61) 846 63 07, tel./fax (0-61) 846 63 05